
Małżeństwo pozorne

Palestra 47/1-2(541-542), 110-111

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wyrok sądu koleżeńskiego wymierzający takie środki, jak ostrzeżenie koleżeńskie, potępienie społeczne lub nagana publiczna, ma moc w ciągu roku i jeżeli osoba, do której zastosowano tego rodzaju środek oddziaływania, w ciągu tego okresu nie popełni nowego wykroczenia, środek oddziaływania uważa się za zniesiony. Na wniosek organizacji społecznej, kierownika przedsiębiorstwa, instytucji, zarządu kołchozu sąd koleżeński – na prośbę osoby pociągniętej do odpowiedzialności przed sąd koleżeński jak również z własnej inicjatywy – ma prawo znieść wymienione wyżej środki oddziaływania również przed upływem okresu rocznego.

Ustawodawstwo Federacji Rosyjskiej zrealizowało w życiu w sądach koleżeńskich leninowską ideę o powszechnym przyciągnięciu społeczeństwa przy pomocy sądów koleżeńskich do aktywnej walki o socjalistyczny porządek prawny i czystość moralności komunistycznej.

Ustawodawstwo to, jako mające na widoku budowę społeczeństwa komunistycznego, odgrywa rolę kierowniczą w republikach Związku Radzieckiego w związku z mającym nastąpić uchwaleniem ustaw o sądach koleżeńskich w innych republikach związkowych z uwzględnieniem warunków narodowościowych i miejscowych.

Z zagranicznej prasy prawniczej

Małżeństwo pośmiertne

Katastrofa we Frejus, która wydarzyła się w grudniu 1959 r. na skutek zerwania się tamy Malpasset, spowodowała wprowadzenie do ustawodawstwa francuskiego nowej, nie znanej dotychczas instytucji małżeństwa pośmiertnego, tj. małżeństwa zawieranego po śmierci jednego z przyszłych małżonków. Art. 23 wydanej w związku z tym ustawy z 31.XII.1959 r. stanowi, że Prezydent Republiki może w poważnych wypadkach udzielić zezwolenia na zawarcie małżeństwa, jeżeli jeden z przyszłych małżonków zmarł, nie dopełniwszy oficjalnych formalności związanych z aktem zawarcia tego małżeństwa.

Jean Noirei w kwietniowym numerze „Recueil Sirey” z ub. r. poddaje powyższą instytucję krytycznej analizie. Celem wydania wspomnianej ustawy było głównie rozwiązanie zagadnienia filiacji przez nadanie przyszłemu dziecku statusu dziecka małżeńskiego. Autor sądził jednak, że cel powyższy można było osiągnąć bez powoływania do życia instytucji małżeństwa pośmiertnego, sprzecznej z podstawowymi zasadami prawa rodzinnego i w jego przekonaniu odrażającej, fikcyjnej i niepotrzebnej. Ustalenie pochodzenia dziecka może być dokonane także *post mortem* domniemanego ojca w drodze odpowiedniego postępowania sądowego. Ustalenie ojcostwa powinno gwarantować dziecku te same prawa, jakie wypływają dla niego z zawarcia małżeństwa przez jego rodziców. Tą drogą powinno być pójść rozwiązanie tych problemów – kończy swoje wywody autor.

Małżeństwo pozorne

Przez małżeństwo pozorne (podobnie jak i przez inne akty prawne tego rodzaju) C. J. Foulon-Piganiol rozumie małżeństwo, przy którego zawarciu wola stron zmierza do tego, aby w rzeczywistości nie osiągnąć normalnych skutków, jakie pociąga za sobą akt prawny,

którego zawarcie one symulują. Problematykę tę omawia autorka w artykule pt. *Le mariage simulé*, opublikowanym w nrze 2 z 1960 r. „*Revue Trimestrielle de Droit Civil*”.

Zarówno w okresie I, jak i II wojny światowej wiele osób zawierało związki małżeńskie nie po to, by stworzyć rodzinę, żyć wspólnie i płodzić dzieci, lecz w celu osiągnięcia zupełnie innych skutków, np. uzyskania określonego obywatelstwa danego państwa, możliwości przekroczenia granicy itp. Po osiągnięciu powyższych celów jedna lub obie strony występowały do sądu z żądaniem unieważnienia małżeństwa jako czynności prawnej pozornej. W tej sytuacji wyłoniło się szereg problemów natury prawnej, które stanęły przed sądami różnych państw, a którym autorka poświęca swój artykuł.

Rozpoczyna ona swe rozważania od propozycji (mającej nie tylko terminologiczne znaczenie), mianowicie porzucenia tradycyjnego określenia: „małżeństwo pozorne” i przyjęcia nowego: „małżeństwo ze skutkami umownie ograniczonymi”. Następnie poddaje krytycznej analizie stanowisko zajęte w tej materii przez orzecznictwo sądowe. Zdaniem autorki w rozważanych wypadkach małżeństwo nie powinno być unieważnione na podstawie ogólnych reguł dotyczących czynności prawnych pozornych. Ze względu na społeczną wagę małżeństwa sądy powinny stosować tutaj koncepcję obejścia prawa i uznawać małżeństwo za ważne istniejące.

Powyższa recepta autorki nasuwa jednakże poważne wątpliwości, w szczególności, jeśli się zechce stosować ją do powszechnie znanych wypadków zawierania tego typu małżeństw w okresie pożogi wojennej, kiedy miały one na celu jedynie dopomożenie komuś do uratowania się od niechybnie grożącej mu śmierci.

Walka z prostytutką w Anglii

Kiedy w 1959 r. Parlament brytyjski uchwalił ustawę o tzw. przestępstwach ulicznych (the *Street Offences Act*), której celem było m. i. usunięcie prostytutek z ulic miast brytyjskich, przewidywano możliwość wzrostu liczby podejrzanego charakteru ogłoszeń, umieszczanych na wystawach sklepowych przez osoby oferujące swoje usługi jako modelki, masażystki itp. Obawiano się wzrostu działalności wszelkiego typu stręczycieli i sutenerów, a także możliwości utworzenia nielegalnego, dobrze zorganizowanego prostytucyjnego businessu. Mało kto jednak mógł sobie wyobrazić wówczas, że znajdzie się ktoś, kto zajmie się wydaniem specjalnego magazynu zawierającego zbiór nazwisk, adresów (wraz z numerem telefonu), niekiedy nawet z fotografią lub z informacją podającą zakres usług oferowanych zbożem seksualnym.

Frederick Charles Shaw należycie ocenił możliwości zarobkowe tkwiące w tego rodzaju przedsięwzięciu i opublikował magazyn pn. *Ladies Directory*. Sprawa trafiła do sądu, który uznał oskarżonego za winnego popełnienia następujących przestępstw:

- 1) zмовy (karalnej) przeciwko moralności publicznej (zмовy z tymi, którzy podali ogłoszenia),
- 2) życia z zarobków osiągniętych z uprawiania prostytucji, tj. o przestępstwo naruszenia postanowień sekcji 30 ustawy o przestępstwach seksualnych (*Sexual Offences Act. 1956*),
- 3) opublikowania pornografii, tj. naruszenia przepisu sekcji 2 ustawy o nieprzyzwoitych publikacjach (*Obscene Publications Act, 1959*).

Za powyższe czyny Shaw skazany został na 9 miesięcy więzienia.